

İslâm İbâdet Esasları El Kitabı

**Genel Editör ve
Proje Yürütücüsü**
Prof. Dr. Eyüp Baş

Editör
Prof. Dr. Talip Türcan

Yazarlar
Prof. Dr. Orhan Çeker
Prof. Dr. Saffet Köse
Prof. Dr. Ahmet Yaman
Prof. Dr. Hacı Mehmet Günay
Prof. Dr. Talip Türcan
Prof. Dr. Abdullah Kahraman
Prof. Dr. Adnan Koşum
Prof. Dr. Şevket Topal
Yrd. Doç. Dr. Ünal Yerlikaya
Arş. Gör. Yıldız Demir

ISBN: 978-605-4692-25-5

5. Baskı
Şubat, 2018 / Ankara
2500 Adet

Grafiker®
Yayınları
Yayın No: 110
Web: grafikeryayin.com

**Kapak, Sayfa Tasarımı,
Baskı ve Cilt**

Grafiker®
Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık
Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
1. Cadde 1396. Sokak No: 6
06520 (Oğuzlar Mahallesi)
Balgat-ANKARA
Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx
Faks : 0 312. 284 37 27
E-mail : grafik@grafiker.com.tr
Web : grafik.com.tr

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	15
--------------	----

1. BÖLÜM

İSLÂM'DA İBÂDET / *Ahmet Yaman*

1.1. Kavramsal Çerçeve	20
1.2. İbâdetin Önemi ve Amacı	22
1.3. İbâdetin Çeşitleri	24
1.3.1. Yerine Getirilme Şekline Göre İbâdetler	24
1.3.2. Yerine Getirilme Vaktine Göre İbâdetler	25
1.3.3. Yükümlü Olan Kimselere Göre İbâdetler	26
1.3.4. Yükümlülüğün Derecesine ve Bağlayıcılığına Göre İbâdetler	27
1.3.5. Miktarının Belirli Olup Olmamasına Göre İbâdetler	27
1.3.6. Muayyen Olup Olmamasına Göre İbâdetler	28
1.4. İbâdetin Temel İlkeleri	28
1.5. İbâdet Yükümlülüğü ve Bunun Dereceleri (Ef'âl-i Mükellefîn)	32
1.5.1. Farz	33
1.5.2. Vâcib	33
1.5.3. Sünnet/Mendûb	34
1.5.3.1. Sünnet-i Müekkeke	34
1.5.3.2. Sünnet-i Gayr-i Müekkeke	34
1.5.4. Mustehab	35
1.5.5. Mubâh	35
1.5.6. Harâm	35
1.5.6.1. Harâm li Aynihî	36
1.5.6.2. Harâm li Ğayrihî	36
1.5.7. Mekrûh	36
1.5.7.1. Tahrîmen Mekrûh	36
1.5.7.2. Tenzîhen Mekrûh	37
1.6. İbâdetlerle İlgili Bazı Terimler	37
1.6.1. İbâdetin Yapısıyla İlgili Terimler	38
1.6.1.1. Rükün	38
1.6.1.2. Şart	38
1.6.1.3. Sebeb	38

1.6.2. İbâdetin Yerine Getirilmesiyle İlgili Terimler.....	38
1.6.2.1. Edâ.....	39
1.6.2.2. İâde.....	39
1.6.2.3. Kazâ.....	39
1.6.3. İbâdetin Geçerliliğiyle İlgili Terimler.....	39
1.6.3.1. Sahîh.....	40
1.6.3.2. Fâsîd veya Bâtıl.....	40
1.6.4. İbâdetin Hafifletilmesiyle İlgili Terimler.....	40
1.6.4.1. Azîmet.....	41
1.6.4.2. Ruhsat.....	41
1.7. İbâdetlerle İlgili Bazı Konular.....	42
1.7.1. İbâdet ve Bid'at.....	42
1.7.2. İbâdetlerde Değişme.....	43
1.7.3. İbâdetin Dili.....	44
1.7.4. İbâdeti Terk Etmek.....	45

2. BÖLÜM

TEMİZLİK (TAHÂRET) / Şevket Topal

2.1. Temizliğin Dindeki Yeri.....	53
2.2. Temizlikle İlgili Terimler.....	55
2.3. Maddî Kirlerden (Necâsetten) Temizlenme Araçları.....	56
2.3.1. Sular.....	57
2.3.1.1. Mutlak Su.....	58
2.3.1.2. Mukayyed Su.....	59
2.3.1.3. Su Artıkları İle İlgili Hükümler.....	59
2.3.1.4. Kirlenen Su Kaynaklarının Temizliği.....	59
2.3.1.5. Kuyu ve Depodaki Suların Temizliği.....	60
2.3.2. Su Dışındaki Diğer Temizlik Yolları.....	61
2.4. Mânevî Kirlerden (Hadesten) Temizlenme Araçları.....	63
2.4.1. Abdest.....	63
2.4.1.1. Abdestin Farzları.....	63
2.4.1.2. Abdestin Sünnetleri.....	65
2.4.1.3. Abdest Türleri.....	65
2.4.1.4. Abdestin Mekrûhları.....	66
2.4.1.5. Abdesti Bozan Durumlar.....	66
2.4.1.6. Abdestle İlgili Bazı Hususlar.....	67
2.4.1.6.1. Özürünün Abdesti.....	67
2.4.1.6.2. Mestler ve Sargılar Üzerine Mesh.....	67

2.4.2. Gusül.....	68
2.4.2.1. Guslü Gerektiren Haller.....	69
2.4.2.2. Gusül Olmaksızın Yapılması Harâm Olan Fiiller.....	71
2.4.3. Teyemmüm.....	71
2.4.3.1. Teyemmümü Gerektiren Haller.....	72
2.4.3.2. Teyemmümün Yapılış Şekli.....	72

3. BÖLÜM

NAMAZ / *Orhan Çeker*

3.1. Namazın Tanımı ve Önemi.....	77
3.2. Yükümlülük Bakımından Namaz Çeşitleri.....	79
3.2.1. Farz Namazlar.....	79
3.2.2. Vâcib Namazlar.....	79
3.2.3. Nâfile Namazlar.....	79
3.3. Namazın Farz Olmasının Şartları (Vucûb Şartları).....	79
3.4. Namazın Farzları.....	81
3.4.1. Namazın Dışındaki Farzları (Namazın Şartları).....	81
3.4.1.1. Hadesten Tahâret.....	81
3.4.1.2. Necâsetten Tahâret.....	81
3.4.1.3. Setr-i Avret.....	81
3.4.1.4. İstikbâl-i Kible.....	82
3.4.1.5. Vakit.....	83
3.4.1.5.1. Farz Namazların Vakitleri.....	83
3.4.1.5.1.1. Beş Vakit Namazın Vakitleri.....	84
3.4.1.5.1.2. Cuma Namazının Vakti.....	85
3.4.1.5.1.3. Kazâ Namazlarının Vakti.....	85
3.4.1.5.1.4. Cenaze Namazının Vakti.....	86
3.4.1.5.2. Vâcib Namazların Vakitleri.....	86
3.4.1.5.2.1. Vitr Namazının Vakti.....	86
3.4.1.5.2.2. Bayram Namazlarının Vakti.....	86
3.4.1.5.2.3. Nezir (Adak) Namazlarının Vakti.....	86
3.4.1.5.2.4. Bozulan veya Yarım Kalan Nâfile Namazların Vakti.....	86
3.4.1.5.2.5. Tavâf Namazının Vakti.....	86
3.4.1.5.3. Bir Kısım Nâfile Namazların (Sünnet Namazlar) Vakitleri.....	86
3.4.1.5.4. Mustehab Vakitler.....	86
3.4.1.5.5. Mekrûh Vakitler.....	87

3.4.1.5.6. Namaz Yükümlülüğünü Düşüren Sebepler, Namazın Vaktinden Sonraya Bırakılmasını Mubâh Kılan Özürler ve Namazın Kasıtlı Terki.....	88
3.4.1.5.6.1. Namaz Yükümlülüğünü Düşüren Sebepler.....	88
3.4.1.5.6.2. Namazın Vaktinden Sonraya Bırakılmasını Mubâh Kılan Özürler.....	88
3.4.1.5.6.3. Namazın Kasıtlı Terki.....	88
3.4.1.5.7. Vakitlerin Oluşmadığı Yerlerde Namaz.....	89
3.4.1.5.8. Vakitlerin Belirlenmesinde Yöntem.....	89
3.4.1.6. Niyet.....	90
3.4.2. Namazın İçindeki Farzları (Namazın Rükünleri).....	91
3.4.2.1. İftitâh Tekbîri (Tahrîme).....	91
3.4.2.2. Kıyâm.....	92
3.4.2.3. Kırâat.....	92
3.4.2.4. Rükû.....	95
3.4.2.5. Sücûd.....	96
3.4.2.6. Ka'de-i Ahîra.....	97
3.4.3. Namazın Rüknu Olup Olmadığı Tartışmalı Olan Fiiller.....	97
3.4.3.1. Kişinin Kendi İradesine Bağlı Fiili İle Namazdan Çıkması ve Selâm.....	97
3.4.3.2. Ta'dîl-i Erkân.....	97
3.5. Namazın Vâcibleri.....	97
3.6. Namazın Sünnetleri ve Âdâbı.....	100
3.7. Namaz ile Bağdaşmayan Davranışlar.....	102
3.7.1. Namazın Mekrûhları.....	102
3.7.2. Namazın Müfsidleri (Namazı Bozan Davranışlar).....	103
3.7.3. Namazı Kesme ve Hükümleri.....	104
3.8. Ezân ve Kâmet (İkâmet).....	105
3.8.1. Ezân.....	105
3.8.1.1. Ezânın Tanımı ve Tarihçesi.....	105
3.8.1.2. Ezânın Hükümü.....	106
3.8.1.3. Ezânın Sahîh Olması İçin Gerekli Şartlar.....	106
3.8.1.4. Ezânın Sünnetleri, Mustehabları ve Mekrûhları.....	107
3.8.2. Kâmet (İkâmet).....	107
3.8.2.1. Kâmetin Tanımı.....	107
3.8.2.2. Kâmetin Hükümü.....	108
3.8.2.3. Kâmetin Sahîh Olması İçin Gerekli Şartlar.....	108
3.8.2.4. Kâmetin Sünnetleri, Mustehabları ve Mekrûhları.....	108

3.9. Cemaatle Namaz ve İmâmet.....	108
3.9.1. Cemaatle Namaz.....	108
3.9.1.1. Cemaat Kavramının Tanımı ve Cemaatin Sayısı.....	108
3.9.1.2. Cemaatle Namaz Kılmanın Hükümü.....	109
3.9.1.3. Cemaate Gitmemek İçin Mazeret Sayılan Haller.....	109
3.9.1.4. Cemaatle Namaz Kılarken Gözetilecek Saf Düzeni.....	109
3.9.1.5. Bir Mescidde Namazın Cemaatle Tekrar Kılınması ve Ayrı Cemaat Oluşturulması.....	111
3.9.1.6. Cemaatle Namaz Kılmanın Âdâbı ve Fazileti.....	111
3.9.2. İmâmet (İmâmlik).....	112
3.9.2.1. Namazda İmâm Olmanın Şartları.....	112
3.9.2.2. İmâma Uymanın Sıhhat Şartları ve İlgili Meseleler.....	113
3.9.2.3. Cemaate Yetişme Bakımından Muktedî (İmâma Uyan Kişi).....	113
3.9.2.3.1. Müdrik.....	113
3.9.2.3.2. Lâhik.....	114
3.9.2.3.3. Mesbûk.....	114
3.10. Mescid/Cami İle İlgili Hükümler.....	115
3.11. Namazın Özel Çeşitleri.....	116
3.11.1. Günlük Beş Vakit Farz Namazlar.....	116
3.11.2. Cuma Namazı.....	117
3.11.2.1. Cuma Gününün ve Cuma Namazının Önemi.....	117
3.11.2.2. Cuma Namazının Hükümü.....	118
3.11.2.3. Cuma Namazının Şartları.....	118
3.11.2.3.1. Cuma Namazının Farz Olmasının Şartları (Vucûb Şartları).....	118
3.11.2.3.2. Cuma Namazının Sıhhat Şartları.....	119
3.11.2.3.3. Cuma Namazının Kılınışı ve Zuhr-i Âhir Namazı.....	121
3.11.3. Vitir Namazı.....	121
3.11.4. Bayram Namazı.....	122
3.11.5. Tavâf Namazı.....	125
3.11.6. Nâfile Namazlar.....	125
3.11.6.1. Revâtib Sünnetler.....	126
3.11.6.1.1. Vakit Namazları İle Kılınan Sünnetler.....	126
3.11.6.1.2. Terâvîh Namazı.....	127
3.11.6.2. Diğer Nâfile Namazlar.....	128
3.11.6.2.1. Teheccüd Namazı.....	128
3.11.6.2.2. İşrâk Namazı.....	128
3.11.6.2.3. Duhâ (Kuşluk) Namazı.....	128

3.11.6.2.4. Evvâbîn Namazı.....	129
3.11.6.2.5. Tahîyyetu'l-Mescid Namazı.....	129
3.11.6.2.6. Tesbîh Namazı.....	130
3.11.6.2.7. İhrâma Giriş Namazı.....	130
3.11.6.2.8. Yolculuğa Çıkış ve Yolculuktan Dönüş Namazı.....	131
3.11.6.2.9. Abdest ve Gusülden Sonra Namaz.....	131
3.11.6.2.10. Hâcet Namazı.....	131
3.11.6.2.11. İstihâre Namazı.....	131
3.11.6.2.12. Yağmur (İstiskâ) Duası ve Namazı.....	132
3.11.6.2.13. Tevbe Namazı.....	133
3.11.6.2.14. Kusûf ve Husûf Namazları.....	133
3.11.6.3. Mübarek Gün ve Gecelerde Namaz.....	134
3.12. Hastalık, Yolculuk ve Korku Hallerinde Namazların Kılınışı.....	135
3.12.1. Hasta Namazı.....	135
3.12.2. Yolcu Namazı.....	135
3.12.2.1. Seferî ve Seferîlik Kavramları.....	135
3.12.2.2. Seferîliğin Şartları.....	136
3.12.2.3. Seferîliğin Hükümleri.....	137
3.12.3. Korku Namazı (Salâtu'l-Havf).....	139
3.13. Namazların Cem'i.....	139
3.14. Namazların Kazâsı.....	141
3.15. Secdeler.....	143
3.15.1. Sehib Secdesi.....	143
3.15.2. Tilâvet Secdesi.....	145
3.15.3. Şükür Secdesi.....	146
3.16. Cenaze İşlemleri ve Cenaze Namazı.....	146
3.16.1. Ölüm Esnasında Yapılacak İşler.....	146
3.16.2. Cenazenin Yıkanması.....	147
3.16.3. Cenazenin Kefenlenmesi.....	147
3.16.4. Cenaze Namazı ve Hükümleri.....	147
3.16.5. Cenaze Namazının Kılınışı.....	149
3.16.6. Cenazenin Taşınması ve Defni.....	149
3.16.7. Kur'ân Okuma ve Telkîn.....	150
3.16.8. Ta'ziye.....	150
3.16.9. İskât ve Devir.....	150
3.16.10. Şehidlik ve Hükümleri.....	151
3.16.11. Kabir Ziyareti.....	152
3.16.12. Ölümler Adına Hayır Yapma.....	152

4. BÖLÜM

ORUÇ / *Hacı Mehmet Günay*

4.1. Orucun Tanımı ve Farz Oluşu.....	157
4.2. Orucun Önemi ve Faydaları.....	159
4.3. Orucun Çeşitleri.....	161
4.3.1. Farz Oruçlar.....	161
4.3.2. Vâcib Oruçlar.....	162
4.3.3. Nâfile Oruçlar.....	162
4.3.4. Yasaklanan veya Dinen Hoş Görülmeyen Oruçlar.....	163
4.4. Orucun Farz Olmasının Sebebi ve Hükümü.....	165
4.5. Orucun Rükün ve Şartları.....	167
4.5.1. Orucun Farz Olmasının Şartları.....	168
4.5.2. Orucun Edâsının Farz Olmasının Şartları.....	168
4.5.3. Orucun Sıhhat Şartları.....	170
4.6. Orucun Sünnet ve Mustehabları.....	171
4.7. Oruçluya Mekrûh Olan Fiiller.....	172
4.8. Orucu Bozan Durumlar.....	172
4.8.1. Kazâ İle Birlikte Keffâret Gerektiren Durumlar.....	172
4.8.2. Yalnız Kazâ Gerektiren Durumlar.....	173
4.8.3. Tedavi ve Oruç.....	175
4.9. Orucu Bozmayan Durumlar.....	177
4.10. Orucun Kazâsı ve Keffâreti.....	177
4.11. Oruç Fidyesi.....	180
4.12. İskât-ı Savm.....	180
4.13. İ'tikâf.....	181

5. BÖLÜM

ZEKÂT VE FITİR SADAKASI / *Talip Türcan*

5.1. Zekât.....	185
5.1.1. Zekâtın Tanımı ve Niteliği.....	186
5.1.2. Zekâtın Hikmetleri.....	187
5.1.3. Zekâtın Şartları.....	188
5.1.3.1. Zekâtın Farz Olmasının Şartları.....	188
5.1.3.1.1. Mükellef İle İlgili Şartlar.....	188
5.1.3.1.2. Mal İle İlgili Şartlar.....	189
5.1.3.2. Zekâtın Sahîh Olmasının Şartları.....	194
5.1.4. Zekâta Tâbi Mallar.....	195
5.1.4.1. Altın ve Gümüş.....	195

5.1.4.2. Madenî ve Kâğıt Paralar.....	196
5.1.4.3. Ticaret Malları.....	196
5.1.4.4. Hayvanlar.....	198
5.1.4.5. Toprak Ürünleri.....	199
5.1.4.6. Madenler ve Defineler.....	200
5.1.4.7. Hayvan Ürünleri.....	202
5.1.4.8. Deniz ve Su Ürünleri.....	202
5.1.4.9. Ücretler ve Serbest Meslek Kazançları.....	203
5.1.4.10. Gelir Getiren Taşınır ve Taşınmaz Mallar.....	203
5.1.4.11. Hisse Senetleri ve Tahviller.....	203
5.1.5. Zekâtın Ödenmesi.....	203
5.1.5.1. Zekâti Ödeme Şekli.....	203
5.1.5.2. Zekâti Ödeme Vakti.....	204
5.1.5.3. Zekâtın Ödeneceği Yerler.....	205
5.1.6. Zekât-Vergi İlişkisi.....	207
5.2. Fıtır Sadakası.....	207
5.2.1. Fıtır Sadakasının Tanımı ve Niteliği.....	207
5.2.2. Fıtır Sadakasının Hikmetleri.....	208
5.2.3. Fıtır Sadakasının Vucûbunun Şartları.....	208
5.2.4. Fıtır Sadakasının Sahîh Olmasının Şartları.....	210
5.2.5. Fıtır Sadakasının Ödenmesi.....	210
5.2.5.1. Fıtır Sadakası Verilebilecek Mallar ve Miktarları.....	210
5.2.5.2. Fıtır Sadakasını Ödeme Vakti.....	211
5.2.5.3. Fıtır Sadakasının Ödeneceği Yerler.....	211

6. BÖLÜM

HAC VE UMRE / *Abdullah Kahraman*

6.1. Hac.....	215
6.1.1. Haccın Dindeki Yeri ve Önemi.....	215
6.1.2. Haccın Hikmet Boyutu.....	216
6.1.3. Haccın Tanımı.....	217
6.1.4. Hacla İlgili Temel Terimler.....	217
6.1.5. Haccın Dinî Hükümü ve Dayanağı.....	219
6.1.6. Haccın Ömrî ve Fevrî Oluşu.....	220
6.1.7. Hac İbâdetinin Çeşitleri.....	221
6.1.7.1. Hüküm Bakımından Hac Çeşitleri.....	221
6.1.7.1.1. Farz Hac.....	221
6.1.7.1.2. Vâcib Hac.....	221

6.1.7.1.3. Nâfile Hac	221
6.1.7.2. Uygulama Bakımından Hac Çeşitleri	221
6.1.7.2.1. İfrâd Haccı	221
6.1.7.2.2. Temettu' Haccı	222
6.1.7.2.3. Kırân Haccı	222
6.1.8. Haccın Şartları	223
6.1.8.1. Haccın Farz Olmasının Şartları	223
6.1.8.2. Haccın Edâsının Şartları	225
6.1.8.2.1. Genel Şartlar	225
6.1.8.2.2. Kadınlara Özel Şartlar	226
6.1.8.2.3. Haccın Sahîh Olmasının Şartları	227
6.1.9. Haccın Farzları, Vâcibleri, Sünnetleri ve Âdâbı	234
6.1.9.1. Haccın Farzları	234
6.1.9.1.1. Arafât Vakfesi	234
6.1.9.1.2. Ziyâret Tavâfi	235
6.1.9.1.2.1. Tavâfin Geçerli Olmasının Şartları	235
6.1.9.1.2.2. Tavâfin Vâcibleri	236
6.1.9.1.2.3. Tavâfin Sünnetleri	237
6.1.9.1.2.4. Tavâfin Yapılışı	237
6.1.9.1.2.5. Diğer Tavâf Çeşitleri	238
6.1.9.2. Haccın Vâcibleri	238
6.1.9.2.1. Haccın Müstakil Vâcibleri	238
6.1.9.2.1.1. Sa'y	238
6.1.9.2.1.2. Muzdelife Vakfesi	239
6.1.9.2.1.3. Cemrelere Taş Atmak (Şeytan Taşlama)	240
6.1.9.2.1.4. İhrâmdan Çıkmadan Önce Saçların Kazınması veya Kısaltılması	241
6.1.9.2.1.5. Vedâ Tavâfi	242
6.1.9.2.2. Haccın Bağımlı Vâcibleri	243
6.1.9.3. Haccın Sünnetleri	243
6.1.10. Hedy	243
6.1.11. Bedel Haccı	245
6.1.12. İhsâr	245
6.1.13. Fevât	246
6.1.14. Hac ve Umre Kurallarına Aykırı Davranışlar ve Cezaları (Cinâyâtı'l-Hac)	246
6.1.14.1. Kazâyı Gerektiren Cinâyet	247
6.1.14.2. Büyükbaş Hayvan (Bedene) Gerektiren Cinâyetler	247

6.1.14.3. Küçükbaş Hayvan (Dem) Gerektiren Cinâyetler.....	247
6.1.14.4. Hac ve Umrenin Vâciblerini Terk Etme İle İlgili Cinâyetler.....	247
6.1.14.5. İhrâm Yasaklarıyla İlgili Cinâyetler.....	248
6.1.14.6. Fıtır Sadakası Vermeyi Gerektiren Cinâyetler.....	249
6.1.14.7. Fıtır Sadakasından Daha Az Sadaka Vermeyi Gerektiren Cinâyetler.....	249
6.1.14.8. Bedel Ödemeyi Gerektiren Cinâyetler.....	249
6.1.14.9. Hacda Evlenme ve Ticâret Yapma.....	250
6.2. Umre.....	250
6.2.1. Umrenin Tanımı.....	250
6.2.2. Umrenin Şartları.....	250
6.2.3. Umrenin Farz ve Vâcibleri.....	251
6.2.4. Umrenin Zamanı.....	251
6.3. Hac ve Umre İbâdetinin Uygulanışı.....	251

7. BÖLÜM

YEMİNLER VE KEFFÂRETLER / *Adnan Koşum*

7.1. Yeminler.....	259
7.1.1. Yeminin Mâhiyeti.....	259
7.1.2. Yemin Çeşitleri.....	261
7.1.2.1. Ğamûs Yemin.....	261
7.1.2.2. Lağv Yemin.....	261
7.1.2.3. Mün'akid Yemin.....	262
7.2. Keffâretler.....	263
7.2.1. Keffâretin Mâhiyeti.....	263
7.2.2. Keffâret Sebepleri.....	264
7.2.2.1. Oruç Keffâreti.....	265
7.2.2.2. Yemin Keffâreti.....	267
7.2.2.3. Zihâr Keffâreti.....	268
7.2.2.4. Adam Öldürme Keffâreti.....	270
7.2.2.5. Hac ve Umre Yasaklarını İhlâl Keffâreti.....	272
7.2.2.6. Âdetli Kadınla Cinsel İlişki Keffâreti.....	273

8. BÖLÜM

KURBAN VE AV / *Ünal Yerlikaya - Yıldız Demir*

8.1. Kurban.....	277
8.1.1. Kurbanın Tanımı ve Mahiyeti.....	278
8.1.2. Kurbanın Hükümü ve Kurban Kesme Yükümlülüğü.....	278

8.1.3. Kurbanın Sıhhat Şartları.....	281
8.1.4. Kurbanın Kesim Şekli.....	287
8.1.5. Kurbanın Eti ve Diğer Kısımları.....	288
8.1.6. Diğer Kurban Çeşitleri.....	289
8.2. Av.....	290
8.2.1. Avın Tanımı ve Hükümü.....	290
8.2.2. Avlanma İle İlgili Şartlar.....	291
8.2.2.1. Avcı İle İlgili Şartlar.....	292
8.2.2.2. Av Âletleri ve Hayvanlarıyla İlgili Şartlar.....	293
8.2.2.3. Avlanılan Hayvanla İlgili Şartlar.....	294

9. BÖLÜM

HELÂLLER - HARÂMLAR / *Saffet Köse*

9.1. Kavram ve Muhteva Analizi.....	299
9.2. İlkeler.....	300
9.3. Helâl ve Harâm Davranışlar.....	307
9.3.1. Temizlik.....	307
9.3.1.1. Beden Temizliği.....	307
9.3.1.2. Deri.....	309
9.3.2. Yiyecekler.....	310
9.3.2.1. Hayvanlar.....	310
9.3.2.1.1. Kara Hayvanları.....	310
9.3.2.1.1.1. Yenilmesinin Harâm Olduğunda Görüş Birliği Bulunan Hayvanlar.....	310
9.3.2.1.1.2. Yenilmesinin Helâl Olduğunda Görüş Birliği Bulunan Hayvanlar.....	310
9.3.2.1.1.3. Yenilip Yenilmeyeceği Tartışmalı Olan Hayvanlar.....	311
9.3.2.1.2. Su Hayvanları.....	312
9.3.2.1.3. Hem Karada Hem Suda Yaşayabilen Hayvanlar.....	312
9.3.2.1.4. Hayvanlarla İlgili Bazı Hususlar ve Hayvan Ürünleri.....	313
9.3.2.1.5. Hayvan Kesimi (Tezkiye).....	313
9.3.2.1.5.1. Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Kesimi.....	313
9.3.2.1.5.2. Kanatlı Hayvanlar.....	314
9.3.3. İçecekler.....	314
9.3.4. Sigara.....	316

9.3.5. Giyim-Kuşam-Süslenme.....	316
9.3.5.1. Örtünme.....	316
9.3.5.2. İpek Kullanımı.....	318
9.3.5.3. Altın ve Gümüş Kullanımı.....	319
9.3.5.4. Süslenme ve Estetik Müdahaleler.....	320
9.3.6. Eğlence.....	323
9.3.6.1. Müzik.....	323
9.3.6.2. Resim.....	324
9.3.7. Spor.....	324
9.3.8. Oyunlar.....	325
9.3.8.1. Kumar.....	325
9.3.8.2. Tavla-Satranç.....	326
9.3.8.3. Düğünler.....	327
9.3.9. Hayvanlara Muâmele.....	329
9.3.10. Köpek Besleme.....	330
9.3.11. Sun'î Tohumlama.....	331
9.3.12. Tedavi.....	331
9.3.13. Organ Nakli.....	332
9.3.14. Tüp Bebek.....	333
9.3.15. Ticarî Hayat.....	333
9.3.15.1. Helâl Kazanç.....	333
9.3.15.2. Necş.....	337
9.3.15.3. İhtikâr.....	337
9.3.15.4. Narh.....	339
9.3.15.5. Vade Farkı.....	339
9.3.15.6. Komisyonculuk.....	340
9.3.15.7. Banka Kartları Kullanımı.....	340
9.3.16. Rüşvet.....	341
9.3.16.1. Kavram ve Hükümler.....	341
9.3.16.2. Hediye-Rüşvet İlişkisi.....	345
9.3.17. Bulunmuş Mallar.....	350
9.3.18. Ad Koyma.....	353
9.3.19. Gayr-i Müslimlerle İlişkiler.....	355
DİZİN.....	361
YAZAR ÖZGEÇMİŞLERİ.....	383

ÖN SÖZ

Fıkıh, insanın Allah'a, kendisine, diğer insanlara ve doğaya dönük her türlü davranışını düzenleyen çok geniş bir normatif yapıdır. Hiçbir beşerî davranış fıkıhın düzenleme alanı dışında değildir. Kaynağını vahiyden alan fıkıh, bir kurallar bütünü olarak, temel amacının da bir gereği olmak üzere, kişilerin Allah'a karşı yükümlülüklerini ve onların toplumsal yansımalarını öncelikle ele alır. Kişilerin Allah'a karşı yükümlülükleri ile salt ibâdet nitelikli (Rabb-kul ilişkisi teşkil eden) davranışları kastediyoruz. İslâm'da kişilerin niyetlerine bağlı olarak, yasaklanmamış her bir davranışın ibâdet değeri kazanması mümkün olmakla birlikte, salt ibâdet olarak nitelediğimiz davranışların, başka hiçbir gerekçesi ve amacı olmaksızın, yalnızca Allah için yapılmaları gerekmektedir. Şu kadar ki, yalnızca Allah için yapılmaları emredilen ibâdetlerin aynı zamanda ilave sonuçlar ya da ikincil amaçlar olarak toplumsal yararları da açığa çıkmaktadır.

Elinizdeki eser *İslâm İbâdet Esasları El Kitabı* başlığını taşımaktadır. Eserle belirtilen başlığın seçilmesi, onun öncelikle ilahiyat fakültelerinde okutulan *İslâm ibâdet esasları* dersinde öğrencilere yardımcı olmak amacıyla kaleme alınmış olmasından ötürüdür. Ayrıca eserin ilahiyat fakültelerinin ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi eğitimi bölümlerinde zorunlu olarak okutulan *temel dinî bilgiler* dersi ile ibâdetler fıkıhına ilişkin diğer seçimlik dersler bakımından da yardımcı kaynak niteliği taşıdığı belirtilmelidir.

İslâm İbâdet Esasları El Kitabı'nda, ibâdetlerle mükellef her bir müslümanın zorunlu olarak bilmesi gereken hükümler, ilmihâl geleneği göz ardı edilmeksizin, fakat eserin yazılma amacı gereği belli bir akademik düzeyde korunarak, ele alınıp incelenmiştir. İbâdetler fıkıhında, muâmelât alanının aksine, Kitâb ve Sünnet'te yer alan doğrudan hükümlerle yetinmek, onları genişletmemek ve illetleri/gerekçeleri tespit edilebilse bile, onlara ilavelerde bulunmamak asıldır. Diğer bir ifadeyle, ibâdetler alanında icthâd yöntemlerine, muâmelât alanına nisbetle, oldukça sınırlı bir biçimde başvurulabilir. Çünkü ibâdetlerde ilke, onların taabbudî nitelikte olmaları, yani başka bir gerekçe aranmaksızın, sırf Allah emrettiği için yerine getirilmeleridir. İbâdetlere ilişkin hükümler değişime kapalı olup, onlar için öngörülen biçimler bağlayıcıdır. Bununla birlikte özellikle Kitâb'ın delâletine, Sünnet'in de subût ve delâletine dair tartışmalar, ibâdetlere iliş-

kin hükümlerde de bir kısım görüş ayrılıklarının açığa çıkmasına yol açmıştır. Elinizdeki eserde ibâdetlere ilişkin hükümler incelenirken, hanefî yaklaşım hiçbir şekilde ihmal edilmemek kaydıyla, mâlikî, şâfiî ve hanbelî mezheplerinin görüşlerine de büyük ölçüde yer verilmiştir.

İslâm İbâdet Esasları El Kitabı, bir proje kapsamında bir araya gelen İslâm hukuku alanında uzman ilim adamlarının ortak çalışmalarının ürünüdür. *İslâm İbâdet Esasları El Kitabı*'na ünite yazmak suretiyle katkıda bulunan Prof. Dr. Orhan Çeker'e, Prof. Dr. Saffet Köse'ye, Prof. Dr. Ahmet Yaman'a, Prof. Dr. Hacı Mehmet Günay'a, Prof. Dr. Abdullah Kahraman'a, Prof. Dr. Adnan Koşum'a, Prof. Dr. Şevket Topal'a, Yrd. Doç. Dr. Ünal Yerlikaya'ya ve Arş. Gör. Yıldız Demir'e teşekkür borçlu olduğumuzu belirtmek isterim. Onların katkıları olmasaydı, *İslâm İbâdet Esasları El Kitabı* günyüzüne çıkmış olmazdı. Eserin tashih edilip yayıma hazırlanma aşamasında büyük gayret gösteren değerli öğrencilerim ve arkadaşlarım Ünal'a, Yıldız'a, Ahmet Muhammet'e ve Serap'a ayrıca teşekkür borçluyum.

Son olarak, eksikliklerin giderilebilmesi için, okuyucularımızın ve özellikle İslâm hukuku uzmanlarının yapıcı eleştirilerini, sonraki baskılarda dikkate almak üzere, beklediğimizi ifade etmek isterim. Eserin, Allah'ın dininin aslı olan ibâdetlere ilişkin hükümlerin öğrenilmesine ve öğretilmesine katkıda bulunması, bizim için yeterlidir.

Prof. Dr. Talip Türcan
Editör